

Klasės valdymo muzikos pamokose problemos analizė: pagrindinis ugdymas

Rytis Kvedarauskas¹, Rasa Kirliauskienė²

¹ Vytauto Didžiojo universitetas, Švietimo akademija, T. Ševčenkos g. 31, LT-03111 Vilnius, rytisk6@gmail.com

² Vytauto Didžiojo universitetas, Švietimo akademija, T. Ševčenkos g. 31, LT-03111 Vilnius, rasa.kirliauskiene@vdu.lt

Anotacija. Straipsnyje analizuojama klasės valdymo problema pagrindinio ugdymo muzikos pamokose. Taikant kokybinę tyrimo prieigą, atskleidžiami klasės valdymo sunkumai, su kuriais susiduria muzikos mokytojai, bei išskiriami veiksniai, darantys įtaką klasės valdymui. Pastebima, jog su klasės valdymo iššūkiais daugiau susiduria jauni specialistai. Teigiama, jog tokiu būdu išryškėja jų patirties stoka ir tobulintinas pedagogų rengimas.

Esminiai žodžiai: *klasės valdymas, muzikos pamoka, pagrindinis ugdymas.*

Įvadas

Pasikeitus mokymo paradigmoms iš bihevioristinės į humanistinę, sumenkus mokytojo autoritetui, mokytojas susiduria su įvairiomis problemomis: įtraukiuoju ugdymu, atnaujintomis ugdymo programomis, alfa kartos mokymo(si) ypatumais. Šie ir kiti iššūkiai skatina mokytojus nenustoti tobulėti, ieškoti būdų, kaip mokymą(si) daryti dar patrauklesnį ir efektyvesnį. Analizuojant švietimo dokumentus, kurie akcentuoja vaiko teises, nurodoma, kaip derėtų bendrauti su vaiku (Pedagogo etikos kodeksas, 2018; Geros mokyklos koncepcija, 2015), išryškėja pozityvios mokymosi aplinkos kūrimo svarba (Julien, 2024; Cao, 2022; Moore ir kt., 2023; Bakker, 2019; Ainabor, 2024; Akhter ir Akhter, 2020; Nobile, Lyons ir Arthur-Kelly, 2021), o tokios aplinkos sukūrimas yra pagrindinis klasės valdymo uždavinys (Debreli ir Ishanova, 2019). Bendrasis muzikinis ugdymas taip pat susiduria su šiais iššūkiais, tik jie turi tam tikrą

specifiką dėl išskirtinių mokymo priemonių, būdų, metodų ir turinio. Tad muzikos dalyko mokytojui tenka ieškoti įvairiausių sprendimų klasės valdymo problemai muzikos pamokose spręsti. Šią temą arba vieną iš jos sudedamųjų dalių gvildena įvairūs Lietuvos ir užsienio mokslininkai: Echezona ir Ojukwu (2023), Evertson, Emmer ir Poole (2022), Nafa (2022), Istiqomah, Rokhmani ir Yunikawati (2022), King ir Mason (2020), Martínez-Fernández ir kt. (2020), Menikdiwela (2020), Debreli ir Ishanova (2019), Jančiauskas (2019), Naughton (2019), Aldrup ir kt. (2018), Lindeman (2018), Charles (2014) ir kt. Kaip nurodo Jančiauskas (2019), fizinė agresija, smurtas ir patyčios tarp mokinių yra plačiai paplitęs reiškinys. Bet tai kraštutinis reiškinys, kai mokiniams nėra diegiamos humanistinės vertybės (pagarba, bendruomeniškumas, nuoširdumas). Jau praėjo nemažai laiko, kai Lietuvos švietimas perėjo nuo biheivioristinio ugdymo suvokimo prie humanistinio (Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2017). Keičiantis šioms paradigmoms, požiūris į meninius dalykus mokykloje suprastėjo. Negatyvus požiūris į muzikos dalyką yra viena iš priežasčių, kodėl užuot įsitraukę į pamokos veiklas: muzikavimą, muzikos klausymąsi ir kt., dalis mokinių užsiima su ugdymu nesusijusia veikla arba netinkamai elgiasi, pažeidžia mokyklos taisykles bei *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo* (2023) 46 straipsnyje nurodytas pareigas. Kaip nurodo Trakšėlys (2015), netinkamas mokinių elgesys dažnai yra nulemtas įvairių priežasčių, tačiau bendradarbiavimo ir bendravimo stoka skatina netinkamą mokinių elgesį pamokų metu. Muzikos pamokose klasės valdymo problemų skaičių padidina ir pats paauglystės laikotarpis, kuriame šalia mokinių polinkio siekti nepriklausomybės, laužyti nusistovėjusias visuomenės normas, vyksta ir balso mutacijos procesai. Šiuo laikotarpiu mokiniams sunku atskirti priimtina ir nepriimtina elgesį (Padgurskytė, 2018). Be tėvų, mokinių, istorinio laikotarpio aspektų, netinkamą mokinių elgesį lemia nederamas ir pačių mokytojų elgesys. Kartais pačių mokytojų veiksmai skatina problemų atsiradimą. Kaip teigia mokslininkų grupė (Raižienė, Gabrielavičiūtė ir Garckija, 2018), nemotyvuojantis mokytojų elgesys dažnu atveju slopina arba sunkina tam tikrų poreikių patenkinimą ir lemia probleminį mokinių elgesį, kai yra pamiršamas labai svarbus veiksnys – gerų santykių kūrimas tarp ugdymo dalyvių, gerinantis mokymosi aplinką (Schmidt, 2021).

Apžvelgę mokslinę ir metodinę literatūrą, įvairius dokumentus, galime pastebėti, kad klasės valdymo ir mokinių netinkamo elgesio muzikos pamokose aspektai yra gana menkai tyrinėti. Šiame straipsnyje keliamas **tyrimo tikslas** – atskleisti klasės valdymo problemas ir sąlygojančius veiksnius pagrindinio ugdymo pakopos muzikos pamokose. Todėl kyla **probleminiai klausimai**: su kokiais klasės valdymo sunkumais susiduria muzikos mokytojai? Kokie veiksniai daro įtaką klasės valdymui muzikos pamokose?

Klasės valdymo problematika šiuolaikiniame kontekste

Tobulėjant švietimo sistemoms, mokymo(si) priemonėms, atsirandant įvairesniems mokymo(si) būdams, pastebima, kad vis dar yra daug problemų, susijusių su mokinių elgesiu, kuris nenukreiptas į akademinių ar kitų mokymosi tikslų siekimą. Kaip nurodo Tomislava (2022), netinkamas mokinių elgesys vis dar yra globali problema, pasireiškianti viso pasaulio mokyklose, o dažniausi pasireiškimo būdai, fiksuoti nuo 2000 iki 2012 metų, buvo šie: nuolatinis kalbėjimas per pamoką, vėlavimas į pamoką, vengimas atlikti užduotis, žodinis priešiškusimas, nukreiptas prieš mokytoją ir bendraklasius, mokyklos inventoriaus gadinimas. Pastaraisiais metais stebimas dramatiškas netinkamo mokinių elgesio atvejų padažnėjimas, keičiasi ir netinkamo elgesio formos, jos darosi įvairesnės, tad svarbu aiškintis, kaip mokytojai sprendžia šią problemą (Sueb ir kt., 2020). Skirtingose kultūrose išryškėja kiek kitoks netinkamas mokinių elgesys (Dalgič ir Bayhan, 2014; Alter ir Haydon, 2017; Balcanao-Buco, Gunnawa ir Mariani, 2020). Netinkamo mokinių elgesio priežastys supaprastintai skirstomos pagal penkis šaltinius: šeima, švietimo sistema, mokytojai, mokiniai ir visuomenė (Menikdiwela, 2020). Paties mokinio elgesį gali sąlygoti ir tam tikri amžiaus tarpsniai. Žvelgdami į netinkamo mokinių elgesio reiškinį, galime pastebėti kelis aspektus, o vienas iš jų yra mokytojų rengimas. Tomislava (2022) nurodo, jog dauguma mokytojų pasiruošimo pedagoginiam darbui ar studijų metu nebuvo mokomi, kaip spręsti netinkamo elgesio problemas. Šią poziciją paremia Moore ir kt. (2017), tvirtindami, jog nemaža dalis mokytojų rengimo programų nemoko tyrimais grįstų strategijų klasės valdymo klausimu, nesudaro galimybių įgyti praktinių žinių, susitelkiama vien tik į idealias sąlygas, kur mokiniai gerai elgiasi. Menkas mokytojų rengimas šiuo aspektu gali nulėmti paties pedagogo pasitikėjimą savo kompetencija valdyti klasę, nes jei mokytojas tiki, jog jis geba valdyti klasę, teikti prasmingas instrukcijas, tai labai tikėtina, jog jis tai ir toliau darys. Vis dėlto kita dalis priežasčių, lemiančių netinkamą mokinių elgesį, atsiranda dėl pačių mokinių ypatybių ar ugdymo aplinkos, kultūrinių skirtumų, mokinių motyvacijos stokos, perpildytų klasių, laiko limitų, mokinių asmeninių ar šeimyninių problemų, nepakankamumo jausmo, kas pasireiškia kalbėjimu, mobiliųjų telefonų naudojimu, neverbalinio triukšmo kėlimu, vėlavimu į pamoką, nedalyvavimu pamokoje (Debreli ir Ishanova, 2019). Sėkmingas klasės valdymas reikalauja nuolatinio profesinio tobulėjimo per visą mokytojo karjerą, nes tokiu būdu mokytojas gali gauti reikiamų žinių ir jas atnaujinti, turi galimybę reflektuoti savo asmeninę patirtį ir įsitikinimus (Tomislava, 2022).

Taigi galime pastebėti, jog netinkamam mokinio elgesio atsiradimui reikia tam tikro konteksto, o tai yra mokyklos aplinka ir mokytojo bei mokinio santykis (Schwab, Eckstein ir Reusser, 2019). Tradiciškai yra tikimasi, kad mokiniai ir jų šeimos besąlygiškai gerbs mokytojo autoritetą, mokyklos taisykles, nepaisant to, kad tos taisyklės yra numanomos, kartais prieštaringos, o kartais mokiniams nesuprantamos

(Woolfolk, 2021). Tyrimai rodo, kad mokytojai daugiau kritikuoja ir mažiau teikia pozityvių komentarų mokiniams, kurie pamokose nuolat elgiasi netinkamai, tačiau taip elgdamasis mokytojas mažina mokinio motyvaciją mokytis, o tai didina netinkamo elgesio apraiškas (Martínez-Fernández, Díaz-Aguado, Chacón, Martín-Babarro ir Martínez-Arias, 2020). Martínez-Fernández ir kt. (2020) pastebi, jog labiau tikėtina, kad mokytojo, kuris palaiko mokinius ir sprendžia elgesio problemas įvairiais pozityviais būdais, mokiniai grįš prie elgesio, orientuoto atlikti užduotis. Išryškėja pozicija, kad pagrindinis klasės valdymo uždavinys yra sukurti pozityvią mokymosi aplinką mokiniui (Debreli ir Ishanova, 2019). Pagrindinės žemos motyvacijos priežastys yra šios: menkas pasitikėjimas savimi, didelis nerimas, mokytojo neigiamos nuostatos prieš mokinį, pozityvių pastiprinimų nebuvimas, pripažinimo ir pasidžiaugimo mokinio pastangomis nebuvimas, nepalaikanti klasės aplinka (Woolfolk, 2021). Mokiniai, kurie yra stipriai išitraukę pamokoje, yra linkę netrikdyti pamokos, tad mokinių įtraukimas gali būti viena iš esminių klasės valdymo idėjų (Debreli ir Ishanova, 2019).

Nagrinėjant mokslinę ir metodinę literatūrą, galima rasti klasės valdymo sąvoką, kuri gali būti suprantama kaip didelė įvairovė technikų ir įgūdžių, kuriuos naudoja mokytojas, siekdamas išlaikyti mokinius susikaupusius, dėmesingus, organizuotus, besilaikančius tvarkos užduočių atlikimo metu ar dalyvaujant pamokoje (Debreli ir Ishanova, 2019). Įvairūs autoriai netinkamą mokinių elgesį klasifikuoja pagal tam tikras kategorijas. Evertson, Emmer ir Poole (2022) nurodo keturias netinkamo elgesio kategorijas. Alhassan (2002), atlikęs tyrimus, išskyrė devynis netinkamo elgesio tipus. Yra bendras mąstymas, kad reikia šeimas įtraukti į mokyklas norint sumažinti elgesio problemas ir gerinti mokyklos ir mokymosi klimata (Martínez-Fernández ir kt., 2020). Nepaisant mokyklos prioriteto turėti griežtesnę discipliną, kuo daugiau šeimų yra įtrauktos į veiklas, tuo mažiau reikia mokinius mokyti disciplinos siunčiant juos pas direktorių ar išmetant iš mokyklos (Gulliford ir Miller, 2024). Tyrimas parodė, kad kuo daugiau mokytojas sulaukia vaiko šeimos paramos, netinkamo elgesio pasireiškimo tikimybė mažėja.

Koops (2018) siūlo šešis klasės valdymo aspektus, apie kuriuos turėtų pagalvoti muzikos mokytojai, siekdami spręsti klasės valdymo problemas muzikos pamokoje. Detaliau analizuojant pastebima, kad muzikos pedagogai mano, kad geriausia klasės valdymo forma yra muzikinis įsitraukimas (Koops, 2018). Kai mokiniai aktyviai dalyvauja muzikinėje veikloje, jie mažiau linkę sukurti klasės valdymo problemų (Campbell ir Scott-Kassner, 2013). Norėdamas vesti patrauklią muzikinę veiklą, mokytojas turi būti visapusiškai pasiruošęs, tam tikslui reikia pasirinkti muzikinę medžiagą, kuri atkreiptų vaikų dėmesį (Wang, 2022). Muzikinės įtraukios veiklos yra ir tos, kurios padeda mokiniams ugdytis savireguliacijos ir saviveiksmingumo įgūdžius, jos padeda kurti pozityvią mokymosi aplinką (Byo ir Sims, 2015). Kad pozityvi mokymosi aplinka išsivyrautų, reikia vaikus mokyti tam tikros tvarkos, t. y. pamokos rutinos, nes kai vaikai žino, ko tikėtis pamokoje, jie labiau linkę teigiamai elgtis (Koops,

2018). Tai pat reikia pagalvoti, kaip vaikus priartinti prie sėkmės arba kaip paruošti mokymosi aplinką, kad vaikams būtų lengviau pasiekti sėkmę. Vis dėlto, be pozityvios aplinkos kūrimo, sėkmės planavimo, mokymo būdų parinkimo, yra dar didelis spektras kriterijų, į kuriuos mokytojas turėtų reaguoti, siekdamas pamokos sėkmės. Tai galėtų būti ne tik mokyklos kultūros pažinimas, taisyklių ir susitarimų nustatymas muzikos pamokoje, bet ir įvairūs psichologiniai aspektai, pvz., sąmoningumas (Koops, 2018). Sąmoningumas turi daug privalumų mokytojams, įskaitant ir vidinę ramybę dirbant su klase, didesnę emocinį atsparumą susiduriant su įvairiomis mokinių problemomis, skatina mokinius išlikti kantrius ir kūrybiškus (Jennings, 2015). Mokinių ir savo energijos suvokimas dabarties akimirkoje yra vienas potencialiausių klasės valdymo strategijų muzikos mokytojams. Vis dėlto sąmoningumo praktikos savaime neišsprendžia netinkamo elgesio problemos. Mokytojas vis tiek iš dalies turi prisiimti atsakomybę dėl netinkamo elgesio, tai vienas iš sudėtingų profesijos aspektų, sukeliantis muzikos mokytojams stresą ir nepasitenkinimą darbu (Roulston, Legette ir Womack, 2005). Daugeliui pradedančiųjų mokytojų netinkamas mokinių elgesys kelia nepasitenkinimą darbu ir paskatina ankstyvą pasitraukimą iš muzikos mokytojo profesijos (Ingersoll ir Smith, 2003). Parker (2023) atliktas tyrimas su muzikos pedagogais atskleidė, kad santykių puoselėjimas, efektyvus planavimas ir prevencija yra kritiškai svarbūs sprendžiant klasės valdymo iššūkių problemas, ir buvo prieita prie išvados, kad veiksmingas mokymas yra tam tikrų įgūdžių sintezė, apimanti metodologiją, pedagogiką, mokymosi tempą, situacijų modeliavimą ir nuoseklų, sąžiningą valdymą. Išryškėjo keturios temos, susijusios su mokytojų klasės valdymo tobulinimu: savęs ir mokinių pažinimas, situacijos pakeitimas, visų įtraukimas ir nuolatiniai iššūkiai bei realybė. Kartais mokymo ir mokymosi problemos kyla dėl pačių mokytojų trūkumų. Tai gali būti mokytojo neempatiškas požiūris į mokinių poreikius, neįtraukios pamokos veiklos ir kt. (Torff ir Sessions, 2005).

Metodologija

Siekiant atskleisti klasės valdymo problemas muzikos pamokose pagrindinio ugdymo pakopoje, buvo nuspręsta naudoti kokybinę tyrimo prieigą, kuri įgalina reiškinį išanalizuoti giliau, atrasti naujų įžvalgų (Cohen, Manion ir Morrison, 2007). Tam pasitelkiama interviu bei indukcinė kokybinė turinio analizė. Žydzūnaitė ir Sabaliauskas (2017), norėdami apibūdinti kokybinį tyrimą, nurodo, jog šis terminas yra kompleksinis, sudarytas iš įvairių nuostatų. Jis padeda tyrėjui nagrinėti populiacijos įvairovę, temos įvairovę konkrečioje asmenų grupėje, žmonių patirtis, taip pat atskleidžiamos reiškinio prasmės ir interpretacijos.

Renkant duomenis ir gilinantis į klasės valdymo teorinius aspektus, buvo pažvelgta dviem perspektyvomis: pirmoji, t. y. per bendrosios pedagogikos prizmę, ir antroji –

muzikos mokytojo arba muzikinio ugdymo perspektyvą. Tokiu būdu buvo siekiama pažvelgti į klasės valdymo reiškinių bendrus bruožus ir jo specifiką muzikos pamokoje.

Tyrimo organizavimas. Pirmasis tyrimo parengimo etapas vyko nuo 2023 m. spalio mėn. iki 2024 m. kovo mėn. Šio etapo metu buvo suformuluota tyrimo tema, tikslas, uždaviniai, apgalvoti galimi tyrimo metodai, imtis. Nuo 2024 m. kovo mėn. vidurio iki 2025 m. kovo mėn. vyko antrasis etapas. Šis etapas užsitęsė dėl vis atsiradusių įdomesnių ir platesnį rakursą atskleidžiančių mokslinių šaltinių, kuriais vis buvo pildoma teorinė darbo dalis. Trečiasis, empirinių duomenų rinkimo, etapas buvo pradėtas dar nepasibaigus antrajam, t. y. nuo 2024 m. lapkričio mėn. iki 2025 m. vasario mėn. Ketvirtasis ir penktasis etapai, susiję su duomenų analize bei tyrimo apibendrinimu, buvo įgyvendinami nuosekliai, vienas po kito, per 2025 m. balandžio ir gegužės mėnesius.

Tyrimo imties sudarymas. Siekiant gauti duomenis apie nagrinėjamą problemą, pasirinkus interviu metodą, buvo labai svarbu atrasti muzikos mokytojų, kurie turėtų darbo su 5–8 klasių mokiniais patirtį bei norėtų dalyvauti moksliniame tyrime. Juk tai yra laiko sąnaudos, o mokytojų užimtumas ir taip yra labai didelis, todėl buvo pasirinkta naudoti patogiosios imties tyrimo dalyvių atrankos būdą, taip pat taikant tam tikrus elementus ir iš kito, sniego gniūžtės, tyrimo dalyvių atrankos būdo.

Kaip nurodo Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas (2017), patogiosios imties atranka įvardijama tuomet, kai interviu yra imamas iš kiekvieno žmogaus, sutikusių duoti interviu. Interviu pabaigoje buvo prašoma informantų rekomenduoti kitus žmones, kurie turėtų patirties ir sutiktų dalyvauti tyrime. Tik sąmoningas imties sudarymas tyrėjui padeda pasirinkti tuos atvejus, kurie geriausiai atskleidžia tiriamą objektą (Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas, 2017). Atrankos kriterijų pasirinkimą nustato pats tyrėjas, remdamasis atliekamo tyrimo problema, tikslu, paties mokslininko turimomis žiniomis (Li ir kt., 2018). Pagal Ritchie ir Lewis (2003), kokybinės turinio analizės imtis įprastai būna nedidelė dėl trijų pagrindinių priežasčių: užtenka tik kartą paminėti kažkokio reiškinių savybes, jog šis reiškinys egzistuoja; šiuo tyrimu nesiekama analizuoti statistinių duomenų arba nurodyti, kaip plačiai paplitę tam tikri požymiai; pats kokybinio tyrimo įgyvendinimo procesas labai imlus laikui, todėl nėra prasminga nusistatyti didelės imties. Tam, kad duomenų būtų pakankamai ir jie būtų patikimi, buvo nuspręsta, kad tyrimo imtį sudarys 10 informantų. Visų tyrime dalyvavusių informantų vidutinis amžius buvo 33 metai, vidutinė profesinė patirtis (pedagoginis darbo stažas) – 17 metų; tyrimo dalyvių pasiskirstymas etninėje grupėje: 9 muzikos mokytojai lietuvių tautybės ir 1 lenkų tautybės, kvalifikacinės tyrimo dalyvių kategorijos: 1 mokytojas metodininkas, 4 vyr. mokytojai, 5 mokytojos. Daugiausia mokytojų buvo iš įvairių Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklų ir tik keli mokytojai buvo iš kitų Lietuvos rajonų.

Duomenų rinkimas. Norint išsiaiškinti Lietuvos muzikos mokytojų patirtis bei susiformavusį požiūrį dirbant su 5–8 klasiėmis, buvo pasirinktas pusiau struktūruotas interviu užduodant pagrindinius 9 klausimus bei pagal situaciją atsiradusius papildomus klausimus. Tad, siekiant gauti tyrimo problemai aktualius duomenis, buvo apklausti

tik pagrindinio ugdymo muzikos mokytojai. Kalbantis su pašnekovu, buvo daromas garso įrašas, vedami užrašai, po to įrašo duomenys transkribuojami. Transkribuojant tekstą buvo užrašomi visi žodžiai, pasakyti tiek informanto, tiek tyrėjo.

Interviu metodas mokslinėje literatūroje įvardijamas kaip tarp tyrėjo ir tiriamojo vykstantis pokalbis analizuojama tema (Bitinas, 2006). Sudarant interviu klausimus buvo siekiama, kad jie būtų gana atviri ir sudarytų sąlygas informantui laisvai reikštis, būtų tiesiogiai susiję su tirama problema, jų seka būtų logiška ir natūrali, naudojami paprasti ir visiems suprantami terminai, laikomasi tyrimo etikos (Cohen, Manion ir Morrison, 2007).

Duomenų analizė. Kadangi kokybinio tyrimo metu buvo transkribuoti tekstai, turintys didelę apimtį, pagrindiniu *indukcinės kokybinės turinio analizės* kodavimo prasminiu vienetu buvo pasirinktos ištraukos iš informantų pasisakymų, atsiribojus nuo egzistuojančių teorijų. Atliekant indukcinę kokybinę turinio analizę nuo atskirų klasės valdymo požymių bei platesnės reiškinių analizės buvo einama link apibendrinimo. Gautus duomenis buvo pasirinkta analizuoti pasitelkiant jų kodavimą, kiekvienam informantui atsitiktine tvarka suteikiant kodą M1, M2, M3 ir t. t. Šie kokybiniai duomenys buvo klasifikuojami į kategorijas ir subkategorijas, o konkrečiai subkategorijai priskirtas interviu turinys buvo pateikiamas ir po lentelėmis esančiu aprašymu – interpretavimu. Analizuojant šiuos duomenis, buvo vadovaujamasi Žydžiūnaitės ir Sabaliausko (2017) pateiktomis analizės gairėmis: garso įrašų transkribavimu; interviu metodu užfiksuotų minčių ir idėjų pasikartojimo skaičiavimu; dėsnų ieškojimu; duomenų grupavimu bei skirstymu į kategorijas ir subkategorijas; mažinamu duomenų kiekiu; formuluojamu kiekvienos subkategorijos apibendrinimu.

Tyrimo etika. Atliekant tyrimą yra svarbu atsižvelgti į tyrimo etikos aspektą. Prieš pradėdamas interviu, pirmiausia tyrėjas privalo pateikti informantui esminę informaciją, nurodydamas tyrimo tikslą, gautų duomenų panaudojimo būdus ir kaip jie bus pristatomi, kokį laikotarpį duomenys bus saugomi (Tidikis, 2003). Rupšienė (2007) išskiria kelis etikos principus, kurių tyrėjas privalo laikytis: tiriamasis atliekamame tyrime turi dalyvauti tik laisva valia, neverčiamas; tiriamajam turi būti atskleista mokslinio tyrimo esmė, suteikta informacija apie galimas rizikas, etikos principų laikymąsi; tyrimą atliekantis mokslininkas turi stengtis bet kuriame tyrimo etape apsaugoti tyrimo dalyvį nuo galimos žalos; svarbu užtikrinti tyrimo dalyvio informacijos konfidencialumą ir anonimiškumą. Siekiant įgyvendinti minėtus etikos principus, patartina gauti raštišką tyrimo dalyvio sutikimą dalyvauti tyrime (Rupšienė, 2007), tačiau, atliekant šį mokslinį tyrimą, informacija interviu dalyviams buvo pateikiama žodžiu ir sutikimas dalyvauti tyrime taip pat buvo nurodytas žodžiu. Prieš pradėdant interviu su informantu, tiriamajam buvo patikinta, jog surinkti duomenys bus analizuojami, laikantis etikos ir konfidencialumo principų, bei naudojami tik atliekamo tyrimo tikslais (vardai, jautri informacija ir kiti tyrimo duomenys bus koduojami).

Tyrimo rezultatai

Įvykdžius tyrimą, paaiškėjo Lietuvos muzikos mokytojų patirtis bei susiformavęs požiūris dirbant su 5–8 klasėmis. Pirmoje lentelėje pateikiami duomenys, atskleidžiantys muzikos mokytojų patirtis klasės valdymo aspektu, susiję su veiksniais, trikdančiais pamokos darbą.

1 lentelė

Muzikos pamokos (5–8 kl.) darbą trikdantys veiksniai (5–8 kl.): muzikos mokytojų patirtys klasės valdymo aspektu

Kategorija	Subkategorija	Mokytojų teiginiai
<i>Muzikos pamokos darbą trikdantys veiksniai</i>	Netinkamas mokymuisi skirtų priemonių naudojimas	M2 „<...>atėjo vaikas ir jis ima visus instrumentus iš eilės, vieną paskui kitą ir pasiėmė mano ukulėlę ir trink į žemę<...>“; M3 „<...>norėjau su vaikais išmėginti, ypač su 5–6 kl., grojimą su lazdomis, bet ką aš pamačiau, kad tos lazdos jiems yra žaidimas, pasakai, kad nelaižyk tu lazdų, jie net nesupranta ir vis tiek jas laižo. Vis tiek vieni kitiems daužo per galvas <...>“.
	Pašalinių priemonių naudojimas muzikos pamokoje	M1 „<...>pirmiausia, yra naudojimasis telefonu, o tai labai, labai didelė problema“; M1 „<...> vienoje mokykloje mokiniai ateina ausines užsidėję, vaikšto visada su ausinėm, pamokose sėdi su ausinėm ir jiems tiek muzikos, ir tereikia“.
	Nepagarbus mokinių bendravimas su muzikos mokytoju	M1 „<...>apskritai nekreipia dėmesio į pastabas“; M1 „<...>tuomet atsikalbinėjimas, sakykim, tu, kaip pedagogas, pateiki kažkokį tai faktą ir jis tau šauna, o tai kam man to reikia“; M6 „<...>prieštarauja mokytojui, juokiasi iš kai kurių dalykų arba nepriima rimtai“; M7 „<...>labai reiškiasi, pertraukia mokytoją, galbūt turi per daug klausimų ir neleidžia mokytojui pabaigti, nesiklauso, negirdi ir paskui vėl klausia to paties, dėmesingumo trūksta, tą akimirką tai pasakoji, tai kažkaip nesusifokusuoja, atrodo tu ką tik pasakei ir vėl paklausė to paties klausimo, tai čia yra nedėmesingumas arba dėmesys, kuris krypsta į šonus“.
	Dėmesingumo ir atidumo stoka	

Analizuojant muzikos mokytojų mintis (žr. 1 lentelę), išryškėja tai, kad, dirbant su 5–8 kl., muzikos pedagogai susiduria su muzikos instrumentų gadinimu arba naudojimu ne pagal paskirtį. Keli informantai įvardijo pamokoje naudojamas pašalines priemones: mobilųjį telefoną, ausinukus ir kt. Dalis mokytojų nedetalizavo, kas blogai yra daroma, ir paprasčiausiai paminėjo apibendrindami, jog pamokai reikiamos priemonės naudojamos netinkamai. Taip pat lentelėje pateikti duomenys atskleidžia, jog muzikos mokytojams tenka susidurti su nepagarbiu mokinių bendravimu. Įvardijamas mokytojo grįžtamojo

ryšio ignoravimas, atsisakymas, pasiūlymas, pertraukinėjimas, nurodinėjimas ir grasinimas. Nepagarba taip pat reiškiasi ir nedėmesingumu, nesiklausymu, ką mokytojas bando išdėstyti, dėl to yra prašoma kelis kartus pakartoti pasakytus dalykus.

2 lentelė

Netinkamas mokinių elgesys, pasireiškiantis atliekant skirtingas veiklas (5–8 kl.): muzikos mokytojų patirtys klasės valdymo aspektu

Kategorija	Subkategorija	Mokytojų teiginiai
Netinkamas mokinių elgesys atliekant skirtingas veiklas	Mokinių pašalinės veiklos muzikos pamokos metu	M3 „<...>problemos pagrindas yra triukšmavimas, tai reiškia, kad, galbūt, ne visada mokiniai daro tą, ką tu nori, kad jie darytų ir gaunasi, kad jie per pamokas susigalvoja savo veiklą“; M9 „<...>pavyzdžiui, mes galim dainuoti dainą, o jie gali ten šokti, vaipyti, tai gali būti tos pačios ir šnekos, pavyzdžiui aš pristatinėju pristatymą, o jie gali tarpusavy kalbėtis per visą klasę“; M10 „<...>kadangi 5–8 klasės yra paauglystės laikotarpis, kai atsiranda priešiškus, nenoras dirbti ir mokytis, kas skatina užsiimti savo veiklomis, motyvacijos trūkumas“.
	Netinkamas elgesys muzikuojant	M1 „<...>daugiausia chaoso kelia mokymais groti, ritmuoti, tai yra tokis edukacinis triukšmas, bet jis yra, bet jo mes iš dalies negalime išvengti, už tai, kad jis yra muzikavimas, bet koku atveju yra garsus“; M6 „<...>vaikas pradeda su tuo instrumentu arba melodinėm lazdom traukti vienas per kitą, tai išmuša iš vėžių, tad tenka atimti arba net duoti kitą užduotį“.
	Netinkamas elgesys, atliekant muzikos klausymo užduotis	M3 „<...>klausytis jiems yra labai sudėtinga, tai vėl gi tas įsiklausymas yra jiems sudėtinga, automatiškai, kaip grandininė reakcija jų elgesys pamokoje, pasiūlymai, kita veikla, užsiėminėjimai, neaktyvus klausymas“; M4 „<...>kitiems klausytis muzikos yra be galo sunku, jie niekaip negali, rankos kojos kliba, aš tai irgi suprantu, kad gali būti hiperaktyvūs, kuriems reikia šiaip judėti, bet kada šnekėjimas ir kitokia veikla užsiėminėjimas, tada tu trukdai kitiems“.
	Netinkamas elgesys, pasireiškiantis atliekant teorines užduotis	M10 „<...>daugiausiai netinkamo elgesio įvyksta, kai būna pristatoma kažkokia teorinė medžiaga. Dabar nežinau kodėl, bet, turbūt, tai nėra taip įdomu, arba vyrauja stereotipas, kad teorija, čia reikia kažką užsirašyti, atsiminti, o jiems tai nėra labai įdomu ir prasideda visokios distrakcijos, kyla šurmulys klasėje, būtent, per teorinio aspekto nagrinėjimą daugiau netinkamo elgesio“.

Nagrinėjant 2 lentelę, nurodančią netinkamą mokinių elgesį, pasireiškiantį atliekant skirtingas veiklas, matyti, kad dažna problema yra triukšmavimas, kuris kyla mokiniams kalbant tarpusavyje. Vis dėlto informantas M9 išskiria, jog žvelgiant apskritai netinkamą mokinių elgesį galima patirti atliekant bet kokias veiklas. Keli mokytojai nedetalizavo, kokios yra tos pašalinės veiklos, tiesiog įvardijo, jog jų yra.

Apibendrinus muzikos mokytojų mintis išryškėja, jog dažniausiai buvo įvardintos muzikinės veiklos: muzikavimas instrumentais, ritmavimas, dainavimas. Mokytojas M1 muzikavimo metu kylantį triukšmą įvardija kaip natūraliai kylantį „edukacinį triukšmą“, tačiau kitų mokytojų pozicijos leido suprasti, jog šis reiškinys gali būti suvaldytas ir sumažintas. Kiti tiriamieji atskleidžia, jog kai kurie mokytojai netinkamą elgesį daugiausia patiria, kai yra pristatoma teorinė medžiaga. 3 lentelėje yra analizuojamos netinkamą mokinių elgesį sąlygojančios aplinkybės.

3 lentelė
Netinkamą mokinių elgesį sąlygojančios aplinkybės (5–8 kl.): muzikos mokytojų patirtys klasės valdymo aspektu

Kategorija	Subkategorija	Mokytojų teiginiai
<i>Aplinkybės, sąlygojančios netinkamą mokinių elgesį</i>	Netinkamas mokinių elgesys, pasireiškiantis tam tikromis pamokos aplinkybėmis	M2 „<...>labai sunku būna vaikam, kai veikos būna susijusios su teorine dalimi, jie nemato tame prasmės ir tam reikalo, panaudojimo galimybės“; M5 „<...>mokiniam nėra įdomios pamokos, tada ir bus pašalinės veiklos, jeigu mokiniui visiškai nuobodi pamoka ir jam nebus užsiėmimo, kad sakoma užsirašom pirmą skaidrę, tiesiog, teorija pilama, jiems neįdomu, jeigu mokytojas nekeičia pamokos veiklų, o pastoviai yra tas monotoniškumas, monotonija“; M7 „<...>jeigu mokytojas nėra pasiruošęs pamokai, jeigu mokiniai nėra pasiruošę pamokai, daugiau netinkamo elgesio“;
	Netinkamas mokinių elgesys, pasireiškiantis tam tikromis aplinkybėmis laiko atžvilgiu	M7 „<...>kai, tarkim, yra sugalvotos taisyklės, bet jų nėra laikomasi, pavyzdžiui, yra susitarta, kad jeigu taip darysi, pasekmė bus tokia, bet mokytojas vis tiek tos pasekmės na neteikia“; M9 „<...>o daugiausiai, būtų tada, kada klasėje vyrauja įtampa, daug kažkokių neišspręstų problemų, galbūt ginčų, neatliepti poreikiai vaikų, nejaučia pagarbos, nėra bendražmogiško ryšio, tarpusavio supratimo, manau, daugiausiai problemų“. M4 „<...>gal penktadienis, prieš atostogas taip pat, nes jau galvojau apie atostogas arba paskutinę pamoką“; M5 „<...>prieš pat tą paskutinę savaitę atostogų ir po atostogų, kai jie grįžta po jų“.

Kaip matyti iš 3-oje lentelėje esančių muzikos mokytojų pasisakymų ištraukų, dažniausiai buvo įvardytas nuobodulys, kuris kyla dalyvaujant muzikos pamokose. Informantų pateikti paaiškinimai įvardija monotoniškas ir teorinio pobūdžio veiklas, kurių pasekmė yra lūkesčių neatitinkantis elgesys. Gilinantis į pateiktus duomenis, išryškėja dar dvi tendencijos. Tai mokinių mokymosi prasmės stoka ir esančių susitarimų nepaisymas. Kalbant apie taisykles, nurodoma, jog jų nesilaiko ne tik mokiniai, bet ir mokytojai, nes mokytojai nuolaidžiauja ir netaiko susitartų dalykų. Kitos pozicijos,

kurios buvo paminėtos, yra tokios: pamokos konteksto neatitinkantis elgesys priklausso nuo klasės konteksto, kaip teigia informantas M2; M7 nurodo tiek mokytojo, tiek mokinių pasiruošimo stoką; reikšmingą įtaką elgesiui turi tvyranti įtampa, neišspręstos problemos arba ginčai, stokojama abipusės pagarbos ir tarpusavio supratimo, kaip nurodo mokytojas M9. Žvelgiant į lentelėje pateiktas muzikos mokytojų išsakytas mintis, netinkamas mokinių elgesys dažniau pasireiškia esant tam tikroms laiko aplinkybėms. Dažniausiai tai yra mokslo metų pradžioje ir pabaigoje, kai mokiniai grįžta po atostogų ir priartėjus atostogoms. Tyrimo metu taip pat buvo svarbu atskleisti netinkamą mokinių elgesį mažinančius veiksnius (žr. 4 lentelę).

4 lentelė

Netinkamą mokinių elgesį mažinantys veiksniai (5–8 kl.): muzikos mokytojų patirtys klasės valdymo aspektu

Kategorija	Subkategorija	Mokytojų teiginiai
Veiksniai, mažinantys netinkamą mokinių elgesį	Pamokos aplinkybės	M1 „<...>kai esi tiksliai nusistatęs uždavinius, tikslus, žinai ką veiksime, apgalvojęs ir pasirinkęs metodus, ir tada nebūna jokio neigiamo elgesio“; M2 „<...>kadangi žino, kad reikia ir kad už tai bus rašomas pažymys, tai jie dainuoja ir intonuoja kuo puikiau“; M5 „<...>kai užduotys varijuojasi, keičiasi pastoviai, jie pilnai užimti“; M6 „<...>o mažiausiai jau antra savaitė po atostogų, kai je išivažiuoja į mokymosi ritmą“; M7 „<...>pats darbingiausias yra 2 pusmetis nuo vasario mėnesio, nes būna išivažiavę“; M7 „<...>mažiausiai muzikos mokytojas patiria apraiškų, kai yra pasiruošęs pamokai ir kada mokytojas su mokiniais laikosi susitartų taisyklių“; M9 „<...>mažiausiai netinkamo elgesio apraiškų yra tada, kai yra geras mokytojo ryšys su mokiniais, yra sukurtas kažkoks santykis, kai yra pasitikėjimas tarp mokinių ir mokytojų, kai yra abipusė pagarba“.
	Ugdomosios veiklos	M1 „<...>o mažiausiai tai rašto darbai, atsiskaitymas, jeigu raštu jis vyksta, dainuojant dar yra ramu, gražu“; M3 „<...>per dainavimą yra mažiausiai, kada jie visi dainuoja ir kaip, ir viena veikla viską susima“; M8 „<...>mažiausiai manyčiau tada, kai mes mokomės teorijos, žiūrime pateiktis, ypač, kai susiduria su naujais dalykais“; M8 „<...>galima susitikti pamokos viduryje, kaip jie patys daro teorines užduotis“; M9 „<...>taikant visokias aktyvias veiklas yra lengviau suvaldyti situaciją, nes daugiau išnaudoja energijos mokiniai“; M10 „<...>kai jie patys yra įgailinti kažką veikti, gali būti savarankiška ar grupinė tai veikla, kai yra muzikuojama, turi dainuoti arba groti, pats turi veikti“.

Nagrinėjant 4 lentelėje pateiktas informantų mintis, galima išskirti aspektus, kuriuos tiriamieji akcentavo. Tai yra kokybiškas pasiruošimas pamokai, apimantis konkrečiai

iškeltus tikslus, aiškiai suformuluotus pamokos uždavinius, pasirinktus atitinkamus mokymo metodus, besikeičiančias užduotis arba veiklas. O vykstant konkrečiai muzikos pamokai, laikomasi taisyklių, susitarimų ir pasekmių skyrimo. Antras išryškintas aspektas, prisidedantis prie mažesnės tikimybės sulaukti netinkamo mokinių elgesio, yra tuomet, kai tarp mokinio ir mokytojo vyrauja pagarbus ryšys, pasitikima vienas kitu. Informantas M2 dar išskyrė tai, jog mažiau netinkamo elgesio sulaukia tuomet, kai atliekamos užduotys pažymiui arba ruošiamasi atsiskaitymui. Apibendrinant visų lentelėje pateiktų mokytojų mintis, galima teigti, kad netinkamo mokinių elgesio galima mažiau pastebėti tuomet, kada mokiniai yra įgalinti patys aktyviai veikti. Tai gali būti muzikavimas (grojimas, dainavimas), užsiėmimas kažkokia aktyvia veikla, savarankiškas kažkokių užduočių atlikimas, darbas grupėse, rašto užduočių atlikimas. Informantas M8 dar išskiria naujų teorinių aspektų mokymąsi, pamokos vidurio laikotarpį, kaip aplinkybes, kuomet mažiau pastebima pamokos konteksto neatitinkančio elgesio. Tyrimo metu taip pat siekta atskleisti netinkamo mokinių elgesio muzikos pamokose vidinius ir socialinius aspektus (5 lentelė).

5 lentelė

Netinkamo mokinių elgesio vidiniai ir socialiniai aspektai (5–8 kl.): muzikos mokytojų patirtys klasės valdymo aspektu

Kategorija	Subkategorija	Mokytojų teiginiai
Vidiniai ir socialiniai aspektai, darantys įtaką netinkamam mokinių elgesiui	Mokinių atmetinis požiūris į muzikos dalyką	M2 „<...>jie muzikos nelaiko svarbia pamoka, todėl jie atsipalaiduoja“; M4 „<...>jeigu jis ateina į pamoką, į muzikos pamoką pasėdėti ir pailsėti, ir dar atėjus pasakyti, kad jo pažymys iš muzikos turi būti geras, tai, aišku, ir klasės valdymas problematiškas, ir labai juokinga tada viskas, nesvarbu, ar draugai kalba, ar pristatinėja kažką, ar reikia kažką atlikti, bet vaikas nesuinteresuotas nieko daryti“; M6 „<...>kai mokins būna motyvuotas, jam įdomu daryti bet kokią muzikinę veiklą“.
	Mokinių tarpusavio sąveika	M7 „<...>aš turėjau klasę, kurioje 3 grupės ir jos tarpusavyje nebendrauja, niekaip, kaip bebandytum juos išjudinti, ne, jie vis tiek nedirba kartu“; M8 „<...>žinutė iš tėvų gali būti skleidžiama vienokia, bet vaikai atėję į mokyklą, jie visiškai kitokią skleidžia, taip šiame amžiuje, aš manau, kad tai labiau priklauso nuo klasės aplinkos, nes jei klasėje yra vienas, kuris sako, kad muzikos pamoka yra nereikalinga, tai visi gali pradėti sakyti taip pat“; M9 „<...>kyla problema, kai klasėje yra 30 mokinių o jei dar koks mokins trukdo vesti pamoką, užveda kitus, priverčia juos išdykauti“; M9 „<...>visa aplinka veikia tą žmogų ir plus bandos jausmas daro didelę įtaką, gal tas vaikas vienas dirbtų daugiau, bet kažkas daro jam įtaką klasėje ir įtraukia kartu“.

Iš lentelėje (žr. 5 lentelę) pateiktų duomenų matyti, kad nepozityvus požiūris į muzikos dalyką sąlygojamas kelių aspektų. Vienas iš jų yra vidinės motyvacijos ir prasmės stygius. Mokiniai kelia klausimą, susijusį su asmeniniu muzikos reikalingumu. Kitas aspektas koreliuoja su pateiktu tėvų požiūriu į dalyką, kuris yra perduodamas vaikams. Tokie mokiniai į pamoką ateina pasėdėti ir „pabambėti“, kodėl jų toks žemas muzikos pažymys. Iš lentelėje pateiktų informantų minčių matyti, kad paauglystės laikotarpiu veikia tam tikri, šiam amžiui būdingi reiškiniai ir vienas iš jų yra bendraamžių įtaka. Mokytojai dalijasi savo pastebėjimais, kad norėjimas priklausyti tam tikrai socialinei grupei nulemia mokinio nusistatymą aktyviai nedalyvauti muzikos pamokoje, siekiant išlaikyti savo statusą arba autoritetą prieš kitus grupės narius.

6 lentelė

Mokinių įsitraukimą ir motyvaciją stiprinantys veiksniai muzikos pamokoje (5–8 kl.)

Kategorijos	Subkategorijos	Mokytojų teiginiai
Veiksniai, stiprinantys mokinių įsitraukimą ir motyvaciją	Mokinių įsitraukimą didinančios įvairios sąlygos	M1 „<...>reikia, kad pedagogas būtų pamoką suplanavęs nuo a iki z“; M1 „<...>kad jie būtų dar labiau įsitraukę, naudoti vertinimo sistemą, pavyzdžiui, pliusai ir minusai“; M2 „<...>aš atsimenu iš savo muzikos pamokų, kad viskas, ką mes eidavom per muziką, mes arba išmokdavome arba pakartodavome, ką mes eidavome per tuos atskirus dalykus“; M4 „<...>pasakyčiau, kad jie nemoka aktyviai klausytis, todėl stengiuosi duoti kažkokią vizualizaciją, kad būtų tikrai įdomu žiūrėti ir stebėti, kas vyksta ekrane“; M7 „<...>galbūt, sunkesnė užduotis motyvuotų, galbūt, skirti kitą užduotį“; M10 „<...>manau, kad labai svarbu atliepti pačius mokinius, klausti jų nuomonės, domėtis jų norais, bandyti rasti kažkokį kompromisą, žinoma, nebūti diktatoriumi, pabandyt susitarti, parodyti, kad tau rūpi, tie žmonės“.
	Mokinių įsitraukimą skatinančios veiklos	M1 „<...>o Kalėdoms jie taip grupėmis dainuos kalėdines dainas.. O dar kai pasakai, kad pasidarysim klasės dainų konkursą, kalėdinių dainų, o tada jie nustemba“; M6 „<...>interaktyvius žaidimus, kahoot, quizas ir šitos programos iš tikrųjų padeda, ir teorinę dalį atsiminti pastebėjau. Ir įtraukia juos, vis pajvairinti pamoką“; M6 „<...>jiems įdomu, kai yra praktinės veiklos: dainavimas, grojimas, ritmavimas. Bet galima ir projektą tai sugalvoti teorinį, darykim, pasiruoškite, grupelėmis susiskirstykite ir jūs pristatysite dabar apie Bachą“; M10 „<...>visada pritraukia aktyvios veiklos, ar tai kūryba, ar improvizacija, ar atlikimas su kažkokiais instrumentais“.

Kategorijos	Subkategorijos	Mokytojų teiginiai
	Mokinių motyvavimas ir motyvacijos svarba	M1 „<...>labai svarbu vaikui žinoti, koks yra tikslas šio dalyko, kam jam to reikia arba reikės ir kaip jam tai bus naudinga“; M1 „<...>ta motyvacija didžiaja dalimi per patrauklią jiems veiklą veikia, arba kai susieji su jų tuometiniu gyvenimu“; M5 „<...>motyvuotas visada, net jeigu ir nebus labai įdomi patirtis, bet jis vis tiek yra motyvuotas pažymiu“; M6 „<...>motyvacija ir yra, kad vaikas suranda prasmę, kaip jis tai panaudos“; M10 „<...>jeigu jis jos neturės, vidinės motyvacijos pats iš savęs, tai bus tikrai sunkiau mokytojui dirbti, bet iš kitos pusės, motyvacija gali būti išorinė. Jeigu aš, kaip mokytoja, sugebu kažkaip pateikti medžiagą įdomiai, išoriškai mokinių motyvuoti, tada ta vidinė motyvacija automatiškai pakyla“.

6-oje lentelėje pateikti duomenys rodo, jog viena iš įtraukios pamokos sąlygų galėtų būti atsakingai paruošta pamoka, suplanuotas visas pamokos laikas, kuris nukreiptas į mokymąsi. Keli informantai minėjo, jog šiuolaikiniams vaikams klausyti ir įsiklausyti yra sunku, todėl siūloma naudoti daugiau vaizdinės medžiagos, tuos vaizdus nuolat keisti. Informantas M2 išryškina muzikos pamokose naudojamą dalykų integraciją ir individualizavimą, kaip įsitraukimą didinantį veiksni. Mokytojas M1 nurodė, kad, siekdamas skatinti vaikus, naudoja vertinimo sistemą, o mokytojas M7, siekdamas įtraukti mokinius, pateikia sunkesnes užduotis, kelia mokiniams iššūkius. Gilindamiesi į lentelės informantų pasisakymus apie įtraukiančias mokymosi veiklas, galime išskirti platų spektrą veiklų. Pirmiausia, didelė dalis mokytojų įvardijo praktines, aktyvias veiklas: išmaniųjų informacinių technologijų naudojimas (telefonas, google paieška), skaitmeniniai interaktyvūs žaidimai (kahoot, quizizz), teminiai dainų konkursai, grupinės užduotys, projektų ir pristatymų rengimas, kūrybinės užduotys, įvairios muzikinės veiklos (grojimas skirtingais muzikos instrumentais, dainavimas, ritmavimas, improvizavimas). Lentelėje pateikti duomenys rodo, kad vaiko motyvacija mokytis yra labai svarbi ir turi pozityvią įtaką mokymuisi. Motyvuotas mokinys dažniau renkasi elgesį, kuris veda link aktyvaus mokymosi ir įsitraukimo į pamoką. Mokytojai nurodo, jog motyvuotas mokinys suvokia ir mato ugdomosios veiklos prasmę. Šios ugdymą varančios jėgos atsiradimui reikia, kad mokytojas aiškiai išskeltų tikslus, uždavinius, pateiktų labai gerus arba siektinus pavyzdžius. Toliau tyrimo metu siekta išsiaiškinti ryšį tarp muzikos pamokos organizavimo ir įgyvendinimo bei mokinių netinkamo elgesio (žr. 7 lentelę).

7 lentelė

Muzikos pamokos organizavimo ir įgyvendinimo ir mokinių netinkamo elgesio sąsajos (5–8 kl.)

Kategorija	Subkategorija	Mokytojų teiginiai
Muzikos pamokos organizavimas ir įgyvendinimas	Mokymosi aplinkos pritaikymas	M1 „<...>iš anksto galima atimti telefonus, galima turėti kažkokią tai dėžutę telefonams“; M6 „<...>kai pažįsti mokinį, kad su tam tikrais mokiniais jis negali sėdėti, reikia atstumo šiočio tokio vienas nuo kito“; M7 „<...>galima naudoti sėdėjimo planą“.
	Mokymosi proceso organizavimas	M4 „<...>ypač penktokams ir šeštokams pažymys daug ką reiškia“; M4 „<...>iš pat pradžios mokytojas turi išvesti taisykles, kuriomis remsis“; M5 „<...>aiškūs mokymo metodai, vertinimas aiškus, aiški pamokos struktūra, kas, kaip, ką darysi, ką tą pamoką veiks, kokių priemonių reikės“; M9 „<...>,tokie dalykai, kaip pastabos, pastabos į dienyką, tėvams laiškai“; M10 „<...>tam tikra pasekmių ir naudų sistema“; M10 „<...>kaupiamasis vertinimas, tai, tiesiog, atimti tam tikrą dalį taškų už tą netinkamą elgesį“.
	Muzikos mokytojų priimami sprendimai pamokoje (siekiant apriboti netinkamą mokinių elgesį)	M3 „<...>svarbu, kad jie žinotų, kad mokytojas gali bet kada paklausti ir patikrinti jų dėmesingumą“; M4 „<...>kraštutinis variantas, visuomet yra pasakyta, jeigu jūs kalbat, jūs tą temą labai gerai žinote, tada iškart atsiskaitot, ne visai klasei konkrečiai, bet tam tikriems mokiniams padalinai lapelį, būsi įvertintas“; M5 „<...>daliniu instrumentus ir bedalinant sakau, grosime visi kartu, kada aš pasakysiu, nes priešingu atveju, jis bus paimtas“; M9 „<...>gal mokytojas gali, tiesiog, duoti išsireikšti tam mokiniui, kar- tais mokiniai labai mėgsta pakalbėti, bet kai prieinam iki veiksmų, nebe toks aš ir drąsus, paprasčiau pasirodo“.

Nagrinėjant 7 lentelėje pateikus duomenis, išryškėja dvi pozicijos. Pirmoji – ugdymo aplinkos pritaikymas. Kaip nurodo informantai, atsižvelgus į konkrečios klasės kontekstą, galima naudoti mokinių susodinimo planus. Informantas M1 telefonų naudojimo klausimu teigia, jog galima naudoti telefonų dėžutes, į kurias mokiniai prieš pamoką sudėtų savo mobiliuosius įrenginius. Kitos lentelėje pateiktos mintys

išskiria pamokos organizavimo ypatybes, siekiančias apriboti mokinių netinkamą elgesį. Čia nurodomas ir detalus pamokos suplanavimas, laiko paskirstymas, skirtingos veiklos, įtraukiančios veiklos, taisyklių ir pasekmių nustatymas, susitarimų su mokiniais įsivedimas. Prevenciniais tikslais muzikos mokytojai dar naudoja ir kaupiamąjį vertinimą; užduotis, atliekamas pažymiui; pastabas, rašomas į elektroninį dienyną; individualias užduotis. Gilinantis į pamokos vyksme mokytojų priimamus sprendimus, tikintis apriboti netinkamo mokinių elgesio apraiškas 5–8 klasėse, išryškėja keli aspektai. Mokytojo M3 mintys atskleidžia, jog mokiniai turėtų žinoti, kad mokytojas bet kada gali patikrinti, kaip mokiniai seka pamokos eigą, ar yra dėmesingi. Dar vienas iš griežčiausių sprendimų yra informanto M4 naudojama strategija, kai dėl mokinių kalbėjimosi tarpusavyje yra skiriama užduotis pažymiui, nepateikus visos medžiagos, argumentuojant, jog mokiniai tą temą žino. Informantas M5 pamokos vyksme nurodo mokiniams apie priemonės atėmimo sąlygas, o informantas M9 teigia, kad kartais mokiniai nebūna tokie drąsūs, kai mokytojas suteikia galimybę pasireikšti viešai.

8 lentelė

Pasiruošimo ir susitarimų reikšmė muzikos pamokoje 5–8 klasėse

Kategorija	Subkategorija	Mokytojų teiginiai
<i>Pasiruošimas ir susitarimai muzikos pamokoje</i>	Muzikos mokytojo pasiruošimo muzikos pamokai svarba	M2 „<...>pasiruošimas labai daug ką reiškia, nes jeigu tik tai pajautė, kad šiek tiek suabejojai, tai tikrai tuo pasinaudos“; M4 „<...>aišku, toks pasiruošimas daug reikalaujantis ir, aš manau, tas dalykas su metais ateina“; M5 „<...>kuo tu geriau pasiruoši, tuo tu labiau sudominsi mokinį, tuo labiau pasitikėsi savimi“; M5 „<...>siūlyčiau, kad vis naudotų skirtingus mokymo metodus“; M6 „<...>siūlau kuo labiau įdARBINTI mokinį, kad neturėtų kada nuobodžiauti“; M7 „<...>reikia taip pasiruošti, kad atrodytų lyg minutėmis suskaičiuota pamoka, ką tu tuo metu turi veikti“.
	Susitarimų ir taisyklių įtvirtinimas muzikos pamokoje	M3 „<...>rėkti, spiegti, galima tik atsitikus stichinei nelaimėi“; M5 „<...>jeigu vėluoja ir neturi rimtos priežasties, tada yra skatinamoji bausmė, tarkime, paritmuoti be klaidų“; M5 „<...>įsidainavimo arba dainavimo metu mokiniai turi sėdėti tiesiai“; M8 „<...>didžiausios problemos, kurias norėčiau išskirti yra taisyklių nesilaikymas, o antroji yra tų taisyklių nebuvimas“; M9 „<...>pagrindinių taisyklių galėtų būti muzikavimo veiklų metu nebarškinti instrumentais, jų nedaužyti, nemušti, negadinti“.

Nagrinėjant 8 lentelėje pateiktas muzikos mokytojų mintis apie pasiruošimą muzikos pamokai, išryškėja tam tikri aspektai. Pirmiausia, didelė dalis informantų

sutinka, kad geras pasiruošimas pamokai yra tiesiausias kelias į sėkmingą pamoką, tačiau tai priklauso nuo tam tikrų veiksnių: mokytojo pedagoginės patirties, sukaupto užduočių kiekio. Dėl prasto planavimo atsirandančios laisvesnės pamokos minutės, anot mokytojų, sukelia netinkamą elgesį, vaikai tarsi „pasileidžia“, todėl planuojant pamoką mokytojai siūlo naudoti skirtingus metodus ir veiklas, kuo labiau įdarbinti mokinius, atsižvelgti į klasės poreikius, kartais leisti mokiniams patiems pasirinkti veiklas. Lentelėje surinktos muzikos mokytojų mintys apibendrintai reiškia, jog, kuriant saugią ir mokymuisi nuteikiančią aplinką, reikia turėti įsivedus taisykles arba susitarimus su atitinkamomis pasekmėmis.

Tyrimo metu taip pat atskleistos profesinės ir asmeninės savybės, kuriomis turėtų pasižymėti muzikos mokytojai, dirbantys su 5–8 klasėmis. Iš visų informantų pasisakymų galima išskirti šias savybes: atkaklumą, ryžtingumą, kantrybę, nuoširdumą, draugiškumą, pasitikėjimą savimi. Dar muzikos mokytojui svarbu turėti charizmą, humoro jausmą, gebėti kurti ryšį su vaikais. Nagrinėjant, kokias profesines savybes išskyrė muzikos mokytojai, galima pastebėti jų gausą: muzikos mokytojas turėtų būti griežtas, nuoseklus, sistemingas, nenuolaidus, motyvuotas, organizuotas, lankstus, kūrybiškas, komunikabilus, visada pasiruošęs pamokoms, pasižymėti lyderystės kompetencija. Dalis mokytojų įvardijo tam tikrus įgūdžius, kurių reikia efektyviam mokytojui, tai gebėjimas atlaikyti dideli psichologinį krūvį, pavaidinti, pagarbiai bendrauti su mokiniais. Dar turi turėti aukštas savo dalyko kompetencijas, gerai jį išmanyti, būti geras muzikantas.

Ryšys tarp muzikos mokytojo ir mokyklos administracijos yra svarbus veiksnys, įgyvendinant mokymo(si) uždavinius. Muzikos mokytojo darbe didelę reikšmę turi mokyklos vadovybės požiūris į patį dalyką ir santykis su mokytoju. Informantai teigė, kad dalis patiria palaikančią ryšį su mokyklos administracija, kuri padeda mokytojui, rūpestingai reaguoja į rimtas klasės valdymo problemas, aprūpina muzikos mokytoją reikiamomis priemonėmis, suteikia palankias darbo sąlygas, vertina patį muzikos dalyką. Tokios sąlygos tarsi sumažina muzikos mokytojo psichologinį krūvį dirbant su 5–8 klasių mokiniais. Dalis informantų atskleidė savo patirtį, kai teko susidurti su nepalaikančia, menkinančia administracijos pozicija muzikos dalyko ir muzikos mokytojo darbo atžvilgiu. Remiantis muzikos pedagogų, dirbančių su pagrindinės pakopos klasėmis, mintimis, išryškėja, kad tam tikrais atvejais yra parodomas muzikos dalyko neįvertinimas, menkinimas. Keli informantai pasidalijo savo požiūriu, kad vaikai ir tėvai yra ginami, o mokytojai visada kaltinami, kritikuojami, kad žemi mokinių dalyko rezultatai. Muzikos mokytojai išreiškia savo lūkestį, jog muzikos dalykui būtų taikomos vienodos sąlygos, taisyklės, dalyko svarbos traktavimas, kaip ir kitiems „svarbiems“ dalykams. Galima pastebėti, jog kartais mokyklos administracija muzikos pamoką įvardija kaip antraeilį dalyką. Tikimasi, kad šiame dalyke turi būti be pastangų pasiekiamas aukštesnis įvertinimas, jog nereikia stengtis. Natūralu, kad

šio dalyko mokytojai, kuriems rūpi vaikų muzikinis ugdymas tikisi deramo dalyko vertinimo ir jo naudą pripažinimo.

Muzikos mokytojai nurodė, jog tėvų įtaka muzikiniame vaiko ugdyme ir vaiko dalyvavime muzikos pamokoje turi didžiulę įtaką. Informantai teigė, jog tėvai, kurie vertina kultūrą, taip pat ir muziką, dažniau sukuria palankią muzikinio ugdymo aplinką, diegia pozityvias nuostatas, orientuotas į muzikos mokymąsi. Dar pabrėžtina, kad 5–8 klasėse yra labai svarbu muzikos mokytojui palaikyti konstruktyvų bendravimą su mokinių tėvais, o pačių tėvų domėjimasis ir rūpinimasis vaiko dalyvavimu pamokoje, reagavimas į pastabas turi reikšmingą įtaką. Lyginant pateiktus duomenis, galima sutikti su vienu iš aspektų, jog tėvų įtaka yra labai svarbi žvelgiant į tai, kaip vaikai dalyvauja muzikos pamokose. Kaip nurodo muzikos mokytojai, dirbdami su 5–8 klasių mokiniais, jeigu tėvai skleidžia žinutę, kad muzika yra antraeilis dalykas, jog geriau mokytusi matematiką, o ne muziką, jei tėvai teigia, jog muzika turėtų būti atsipalaidavimo pamoka, joje galima daryti ką norime, tai neverta tikėtis elgesio, nukreipto į mokymąsi ir į ugdomojo tikslo siekimą. Informantai teigė, kad pasitaiko tokių tėvų, kurie netiki mokytojo pastebėjimais, neteisingai užstoja vaiką, švelnina vaiko padėtį, kaltina kitus. Tokios situacijos didina mokytojo patiriamą stresą ir sukuria bejėgiškumo jausmą.

Diskusija

Klasės valdymas yra aktuali ir sudėtinga problema, stereotipiškai apibrėžiama, kad tai – mokytojo gebėjimas valdyti klasėje vykstančius procesus, susijusius su mokinių elgesiu, mokinių motyvavimu, pamokos tempu ir kitų pamokos parametrų įgyvendinimu, siekiant mokiniams padėti sutelkti savo protines galias į ugdomąsias veiklas. Be abejonės, mokinių elgesys muzikos pamokose mokytojams kelia stiprų nerimą. Mokslinėje literatūroje galima pastebėti daug netinkamo elgesio apraiškų klasifikatorių ir tokio elgesio atsiradimo paaiškinimų. Nagrinėjant klasės valdymo problemą šiame tyrime, išryškėjo įvairios pozicijos, apibūdinančios nederamo elgesio pasekmes. Langstaff (2023), atlikęs mokslinės literatūros analizę, taip pat pabrėžia, kad klasės valdymo sunkumai yra vieni didžiausių iššūkių, su kuriais susiduria pradedantieji muzikos mokytojai savo pedagoginiame darbe, o tai neigiamai veikia jauno muzikos pedagogo pasitikėjimą savo jėgomis, saviveiksmingumą, o kritiniu atveju yra priimamas sprendimas palikti pedagoginį darbą.

Lietuvos kontekste ši problema tampa dar aktualesnė, nes paskutiniu metu visuomenėje vis plačiau kalbama apie pedagogų trūkumą. Pagalba mokytojui galėtų prisidėti prie jaunų specialistų išsaugojimo, bet ne tik pagalba padėtų gerinti mokytojo darbo sąlygas, tai tuo pačiu prisidėtų prie pozityvesnės mokymosi aplinkos kūrimo. Kaip nurodo Arnold ir Rahimi (2025), deramas mokytojo darbo sąlygų palaikymas gali bent

jau kuriam laikui sustabdyti mokytojų ketinimus palikti darbo vietą. Vis dėlto pats klasės valdymas yra tik dalelė viso neigiamo krūvio, kurį turi gebėti išlaikyti mokytojas (Arnold ir Rahimi, 2025). Bendrai mokytojo savijautai darbe įtakos turi daugybė veiksnių: darbo krūvis, vadovo (ne)palaikymas, organizacijos kultūra, mikroklimatas, atlikto darbo pripažinimas ir įvertinimas, (ne)sudaromos galimybės augti ir tobulėti, balansas tarp asmeninio gyvenimo ir darbo (Nwoko ir kt., 2023).

Kaip nurodo patys muzikos mokytojai, dalyvavę atliktame pusiau struktūruotame interviu, mokyklos administracija ir tėvai vaidina labai svarbų vaidmenį būtent muzikos pamokos klasės valdyme, nes, kaip atskleidžia gauti duomenys, tėvų ir administracijos požiūris didele dalimi sąlygoja vaiko dalyvavimą muzikos pamokoje. Viena vertus, tokie duomenys atrodo paradoksaliūs, nes tie žmonės, kurie, be mokytojo, dažniausiai veikia mokinio nuostatas, ne tik kad nepadedą spręsti klasės valdymo problemų, bet ir patys jas kuria. Tokius duomenis atskleidžia taip pat Chang ir Ang (2021) atliktas tyrimas, kuris patvirtino menką tėvų palaikymą, kalbant apie vaiko muzikinį ugdymą. Toks neatsakingas tėvų požiūris sąlygoja menką mokinių įsitraukimą į dalyką ir per laiką prarandamą mokymosi prasmę (Chang ir Ang, 2021).

Muzikos pedagogas, siekiantis gilintis į šią problemą, pirmiausia turėtų apsibrėžti, kas yra netinkamas mokinio elgesys, kas yra klasės valdymas. Mokslinės ir metodinės literatūros analizės metodu buvo identifikuotos kelios šių sąvokų definicijos. Galime kelti hipotezę, kad platus šių sąvokų aiškinimo laukas atskleidžia, jog ši tema dar nėra gerai ištirtinėta. Vienas iš dažniau pasitaikančių netinkamo mokinių elgesio apibrėžimų nurodo, jog toks elgesys, kuris pažeidžia konkrečioje aplinkoje (šiuo atveju mokykloje) esančias elgesio normas, pertraukia mokymo ir mokymosi procesą, demonstruoja negebėjimą tinkamais būdais iškomunikuoti savo poreikius. Kaip nurodo Sun ir Shek (2012) atliktas tyrimas, netinkamas mokinių elgesys apima slaptą užsiėmimą pašalinėmis veiklomis, kalbėjimą iš vietos be mokytojo leidimo, žodinę agresiją, rodomą nepagarbą mokytojui, nedėmesingumą, vaikščiojimą po klasę, laiku nepateikiamus darbus, fizinę agresiją, nusirašinėjimą, įvairių gestų rodymą, vėlavimą į klasę, žaidimą, valgymą, nepasiruošimą pamokai, neaktyvų dalyvavimą. Šis tyrimas, kurio netinkamą elgesį patvirtinantys duomenys buvo renkami mokslinės literatūros analizės ir interviu su muzikos mokytojais būdu, kaip ir Sun ir Shek (2012) atliktas tyrimas, pateikia platų spektrą netinkamo elgesio apraiškų. Dėl šios priežasties mokytojams svarbu išsigryninti konkrečius praktinius būdus, pirmiausia, padedančius stabdyti tokio elgesio pasireiškimą ir taip pat veikiančius kaip prevencinė priemonė. Atliktas tyrimas atskleidė, jog mokytojai naudoja mokinių susodinimo planus, įsiveda klasės taisykles, bando susitarti su mokiniais, naudoja kaupiamąjį vertinimą. Tą patvirtina ir Caldarella, Williams, Jolstead ir Wills (2017) teigdami, jog laikas, kurį mokytojas turi skirti, valdydamas klasės elgesį, sumažina mokymo laiką ir mokymosi įsitraukimą, o tai turi įtakos visiems mokiniams klasėje. Yra siūloma ir daugiau strategijų, kaip galima bandyti sumažinti netinkamo elgesio pasireiškimą. Tai galėtų būti

įtraukiančios arba įdomios pamokos paruošimas, mokinių poreikių identifikavimas ir paisymas, mokinių motyvavimas, pozityvaus elgesio palaikymo sistemos naudojimas (Caldarella ir kt., 2017).

Išsiaiškinus netinkamo elgesio apibrėžimą, galimas tokio elgesio stabdymo priemonės, galima išsamiau nagrinėti ir klasės valdymo reiškinį. Langstaff (2023) į klasės valdymą žiūri iš dviejų perspektyvų. Viena iš jų yra plati, nurodanti klasės valdymą, kuris apima detalų ir apgalvotą laiko paskirstymą mokymuisi, mokymo(si) veiklų organizavimą, mokinių skatinimą įsitraukti į veiklas (atlikto tyrimo pateikti duomenys rodo, jog įtraukios pamokos viena iš sąlygų galėtų būti atsakingai paruošta pamoka, suplanuotas visas pamokos laikas, kuris nukreiptas į mokymąsi; keli informantai minėjo, jog šiuolaikiniams vaikams klausytis ir įsiklausyti yra sunku, todėl siūloma naudoti daugiau vaizdinės medžiagos, tuos vaizdus nuolat keisti), elgesio valdymo strategijų įtvirtinimą. Bet nagrinėdamas šį reiškinį siaurąja prasme, mokslininkas kreipia dėmesį į discipliną, pašalinį elgesį, elgesio valdymą, mokytojo socialinius įgūdžius, dėmesį pamokos tempui ir mokinių mokymuisi, pasekmes, įvykių stebėjimą. Kaip atskleidė atliktas interviu tyrimas su muzikos mokytojais, kruopštus pamokos planavimas yra vienas iš galimų klasės valdymo sėkmę prognozuojančių įrankių. Kaip nurodo Juma (2024) atliktas tyrimas, atsakingas ir kruopščiai apgalvotas pamokos planas suteikia daugiau aiškumo tiek mokiniui, tiek pačiam mokytojui, didina mokinių įsitraukimo į pamoką tikimybę, padeda geriau paskirstyti pamokos laiką ir jo valdymą, o svarbiausia, tai veikia kaip produktyvi klasės valdymo technika, nes kai pamokos veiklos yra kruopščiai apgalvotos ir įrėmintos laike, yra mažinama galimybė užsiimti pašaliniais darbais. Aktyvios veiklos muzikos pamokose taip pat mažina nepageidautino elgesio apraiškas. Apibendrinus mokytojų mintis, galima teigti, kad mokinių elgesys daugiausia tinkamas yra tuomet, kada jie yra įgalinti patys aktyviai veikti. Tai gali būti muzikavimas (grojimas, dainavimas), užsiėmimas kažkokia aktyvia veikla, savarankiškas kažkokių užduočių atlikimas, darbas grupėse, rašto užduočių atlikimas. Parsonson (2012) nurodo, jog aktyvi ugdomoji veikla dažnai įtraukia mokinius, padeda mokiniui susikaupti ir išleisti susikaupusią energiją. Atliekant įvairius tyrimus, galima atrasti ir daugiau kitų klasės valdymą sąlygojančių veiksnių: emocinių ryšių tarp mokinio ir mokytojo, mokinių poreikių pažinimą ir atliepimą, tačiau, nesant deramo klasės valdymo, efektyvus mokymas ir mokymasis negali vykti (Korpershoek ir kt., 2016). Kaip atskleidžia Xue, Hou ir Ma (2025) atliktas tyrimas, efektyvi ugdomojo proceso sąveika gali paskatinti mokinių susidomėjimą, įsitraukimą ir sąlygoti aktyvesnį mokinio dalyvavimą pamokoje.

Taigi, klasės valdymo reiškinys muzikos pedagogikoje turi gana daug aspektų, kurių sąveika daro reikšmingą įtaką tiek ugdymo kokybei, tiek mokinio, tiek mokytojo savijautai, tiek paties ugdymo tikslų įgyvendinimui.

Išvados

Išanalizavus švietimo dokumentus, mokslinę ir metodinę literatūrą galima teigti, kad šių dienų kontekste klasės valdymas muzikos pamokose apima labai įvairius aspektus. Kadangi paauglystės laikotarpiu, kaip nurodo skirtingi autoriai, keičiasi asmens autoritetai, išbandomos taisyklių ir elgesio normų ribos, ryškiau išreiškiamas poreikis priklausyti tam tikrai socialinei grupei, atsiranda didesnis poreikis ugdyti mokinių socialinius ir bendravimo įgūdžius ypatingą dėmesį skiriant konfliktų sprendimo įgūdžių formavimuisi. Mokslininkai, tyrinėjantys muzikos pamokos klasės valdymą, išskiria, jog pedagogai turėtų įgyvendinti pozityvaus elgesio palaikymo sistemas, tobulinti savo pedagogines kompetencijas: tobulinti pamokos laiko planavimą, iš naujo įvertinti pamokos struktūrą ir tinkamų metodų pasirinkimą, nuolatos atnaujinti savo įgūdžius ir žinias dalyvaudami įvairiose programose, kurios orientuotos į efektyvesnę klasės valdymą, mokinių įtraukimą ir motyvavimą. Pastebima, jog su klasės valdymo problema daugiau susiduria jauni specialistai. Teigiama, jog tokiu būdu išryškėja jų patirties stoka ir tobulintinas pedagogų rengimas.

Kokybinis tyrimas atskleidė klasės valdymo sunkumus, su kuriais muzikos mokytojai susiduria muzikos pamokose, dirbdami su 5–8 kl.: netinkamas mokinių elgesys, pasireiškiantis vykdant skirtingas veiklas (muzikuojant, atliekant muzikos klausymo užduotis, atliekant teorines užduotis) bei esant tam tikroms pamokos aplinkybėms (nuobodulys, teorijos gausa, taisyklių nesilaikymas, vyraujanti įtampa, mokytojo nepasirengimas ir kt.); vidiniai ir socialiniai aspektai, kai mokiniai turi atmestinę požiūrį į muzikos dalyką bei trūksta mokinių tarpusavio bendradarbiavimo. Didelę įtaką turi nepakankamas ryšys tarp muzikos mokytojo ir mokinių tėvų bei mokyklos administracijos, pasireiškiantis atmestiniu tėvų požiūriu į muzikos dalyką, bei administracijos pozicija, kuri nepadedą ir nepalaiko muzikos mokytojo arba kuri turi neigiamą ir atmestinę požiūrį į dalyką.

Kokybinio tyrimo metu nustatyti veiksniai, darantys įtaką klasės valdymui 5–8 kl. muzikos pamokose: muzikos pamokos darbą trikdančys veiksniai (netinkamas, mokymuisi skirtų priemonių bei pašalinių priemonių naudojimas; nepagarbus mokinių bendravimas su muzikos mokytoju; dėmesingumo ir atidumo stoka); veiksniai, mažinantys netinkamą mokinių elgesį (tam tikros pamokos aplinkybės; ugdomosios veiklos); muzikos pamokos organizavimas ir įgyvendinimas; muzikos mokytojo pasiruošimo pamokoms svarba bei susitarimų ir taisyklių įtvirtinimas muzikos pamokoje; veiksniai, stiprinantys mokinių įsitraukimą ir motyvaciją (mokinių įsitraukimą didinančios įvairios sąlygos bei skatinančios veiklos; mokinių motyvavimas); palaikanti ir padedanti mokyklos administracija bei mokinių tėvai, turintys atsakingą požiūrį į dalyką ir skatinantys vaiką mokytis; efektyvus muzikos mokytojas, pasižymintis tinkamomis profesinėmis ir asmeninėmis savybėmis.

Literatūra

- Ainabor, A. E. (2024). Effective planning of lesson and classroom management: panacea for the attainment of academic goals. *International Organization of Scientific Research*, 14(10), 1–8.
- Akhter, H., & Akhter, A. (2020). An analysis of classroom management approaches towards students' behaviour at elementary school level. *PJERE*, 8(1), 43–59.
- Aldrup, K., Klusmann, U., Lüdtke, O., Göllner, R., & Trautwein, U. (2018). Student misbehavior and teacher well-being: Testing the mediating role of the teacher-student relationship. *Learning and Instruction*, 58, 126–136. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2018.05.006>
- Alhassan, A. B. (2002). *Teachers and their disruptive pupils*. Ahmadu Bello University.
- Alter, P., & Haydon, T. (2017). Characteristics of effective classroom rules: A review of the literature. *Teacher Education and Special Education*, 40(2), 114–127. <https://doi.org/10.1177/0888406417700962>
- Arnold, B., & Rahimi, M. (2025). Teachers' working conditions, wellbeing and retention: an exploratory analysis to identify the key factors associated with teachers' intention to leave. *The Australian Educational Researcher*, 52, 1947–1973. <https://link.springer.com/article/10.1007/s13384-024-00794-1>
- Bakker, S. (2019). Creating measurable learning objectives. Engaging students: *Essays in Music Pedagogy Presents*, 7(1). https://ojs.library.osu.edu/index.php/engagingstudents/article/view/7369/5691?utm_source=chatgpt.com
- Balcanao-Buco, E. V. R., Gunnawa, V. V., & Mariani, M. J. P. (2020). Managing behaviour in large classes: Ceit faculty best practices. *International journal of English Literature and Social Sciences*, 5(6), 2547–2563.
- Byo, J. L., & Sims, W. L. (2015). Classroom management in music education. In E. T. Emmer. & E. J. Sabornie (Eds.), *Handbook of classroom management*: (3rd ed., pp. 220–238). Routledge.
- Bitinas, B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Kronta.
- Caldarella, P., Williams, L., Jolstead, K. A., & Wills, H. P. (2017). Managing student behavior in an elementary school music classroom: A study of class – wide function-related intervention teams. *Applications of Research in Music Education*, 35, 23–30. <https://doi.org/10.1177/8755123315626229>
- Campbell, P. S., & Scott-Kassner, C. (2013). *Music in childhood* (4th ed.). Thomson Schirmer.
- Cao, X. (2022). An investigation on the effectiveness of creating a music classroom teaching environment based on psychological expectations. *Journal of Environmental and Public Health*, 2022(1), 1–10. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9307371/?utm_source=chatgpt.com
- Chang, L. Y., & Ang, M. F. (2021). Attitudes, awareness, and roles of parents in children's musical instrument learning at the Klang Valley music centre. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11(11), 1706–1721.
- Charles, C. M. (2014). *Building classroom discipline* (11th ed.). Pearson.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. Routledge.

- Dalgıç, G., & Bayhan, G. (2014). A meta-analysis: Student misbehaviours that affect classroom management. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 9(2), 101–116.
- Debreli, E., & Ishanova, I. (2019). Foreign language classroom management: Types of student misbehaviour and strategies adapted by the teachers in handling disruptive behaviour. *Cogent Education*, 6(1), 1–21.
- Echezona, A. U., & Ojukwu, E. V. (2023). Effect of Skinner's operant conditioning theory on basic one primary pupils' performance in keyboard setting in idemili North local government of anambra state. *Journal of African Studies and Sustainable Development*, 6(3), 79–98.
- Evertson, C. M., Emmer, E. T., & Poole, I. R. (2022). *Classroom management for elementary teachers* (11th ed.) Pearson.
- Geros mokyklos koncepcija. (2015). Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. Nr. V-1308, Vilnius. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46675970a82611e59010bea026bdb259?jfwid=bkaxmdox>
- Gulliford, A., & Miller, A. (2024). *Managing classroom behaviour. Can psychology help?* *Educational Psychology* (3rd ed.). Routledge.
- Ingersoll, R. M., & Smith, T. M. (2003). The wrong solution to the teacher shortage. *Educational Leadership*, 60(8), 30–33.
- Istiqomah, N., Rokhmani, L., & Yunikawati, N. A. (2022). How to prepare student's self-managed learning in Gregorc's learning style. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 157–164. <https://www.atlantis-press.com/proceedings/icosi-hess-22/125979798>
- Jančiauskas, R. (2019). Mokinių agresyvaus elgesio apraiškos Klaipėdos mokyklose kaip prielaida galimiems mirtinai pavojingiems smurto išpuoliams: mokytojų nuomonė: *Pedagogika*, 133(1), 161–182.
- Jennings, P. A. (2015). Early childhood teachers' well-being, mindfulness, and self-compassion in relation to classroom quality and attitudes towards challenging students. *Mindfulness*, 6, 732–743.
- Julien, G. (2024). Creating a positive learning environment. *American Research Journal of Humanities and Social Sciences*, 9(1), 73–80.
- Juma, A. A. (2024). The power of planning: How lesson plans enhance teacher clarity and classroom management. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 9(3), 1666–1670. https://ijisrt.com/assets/upload/files/IJISRT24MAR1464.pdf?utm_source=chatgpt.com
- King, S. P., & Mason, B. A. (2020). *The Wiley encyclopedia of personality and individual differences, Volume 2, Measurement and assessment*. John Wiley & Sons.
- Koops, L. H. (2018). Classroom management for early childhood music settings. *Journal of General Music Education*, 31(3), 82–86. <https://doi:10.1177/1048371318756997>.
- Korpershoek, H., Harms, T., de Boer, H., van Kuijk, M., & Doolaard, S. (2016). A meta-analysis of the effects of classroom management strategies and classroom management programs on students' academic, behavioral, emotional, and motivational outcomes. *Review of Educational Research*, 86(3), 643–680.

- Langstaff, J. (2023). Classroom management in K–12 classroom music: A review of the literature. *Applications of research in Music Education*, 42(2), 42–50. <https://doi.org/10.1177/87551233231162927>
- Li, W., Liping, P., & Khan, Q. (2018). *Research methods in education*. SAGE Publications.
- Lietuvos Respublikos seimas. (2023). *Lietuvos Respublikos Švietimo Įstatymas*. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/BsuTGxQXNI>
- Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2018). *Pedagogų etikos kodeksas*. Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2021/10/pedagogu-etikos-kodeksas.pdf>
- Lindeman, C. A. (2018). *The musical classroom: Backgrounds, models, and skills for elementary teaching*. Routledge Taylor and Francis group.
- Martínez-Fernández, M. B., Díaz-Aguado, M. J., Chacón, C., Martín-Babarro, J., & Martínez-Arias, R. (2020). Student misbehaviour and school climate: A multilevel study. *Psicología Educativa*, 27(1), 1–11.
- Menikdiwela, K. R. (2020). Student misbehavior: An exploratory study based on Sri Lankan secondary school teachers' perceptions. *Journal of Education and Practice*, 11(17), 103–113. <https://core.ac.uk/download/pdf/327151609.pdf>
- Moore, G., O'Flynn, J., Burgess, F., & Moore, J. (2023). Challenges for music in initial teacher education and in Ireland and Northern Ireland. *Research Studies in Music Education*, 47(1), 1–16.
- Moore, T. C., Wehby, J. H., Oliver, R.M., Chow, J. C., Gordon, J. R., & Mahany, L. A. (2017). Teachers' reported knowledge and implementation of research-based classroom and behavior management strategies. *Remedial and Special Education*, 38(4), 222–232.
- Nafa, M. S. (2022). Operative classroom management strategies. *Journal of Positive School Psychology*, 6(9), 5022–5036.
- Naughton, R. L. (2019). The choice is yours: exploring choice theory in second language education. *Rivier Academic Journal*, 15(1), 1–8.
- Nobile, J., Lyons, G., & Arthur-Kelly, M. (2021). *Positive learning environments: creating and maintaining productive classroom*. Cengage Learning.
- Nwoko, J. C., Emeto, T. I., Malau-Aduli, A. E. O., & Malau-Aduli, B. S. (2023). A systematic review of the factors that influence teachers' occupational wellbeing. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(12), 1–31. <https://doi.org/10.3390/ijerph20126070>
- Padgurskytė, V. (2018). Paauglių delinkventinio elgesio apraiškos mokykloje. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 48(1), 8–14.
- Parker, E. C. (2023). An intrinsic case study of six public school music educators' classroom management development. *Contributions to Music Education*, 48, 79–97. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1394347.pdf>
- Parsonson, B. S. (2012). Evidence-based classroom behaviour management strategies. *KAIRARANGA*, 13(1), 16–23. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ976654.pdf?utm_source=chatgpt.com

- Raižienė, S., Gabrialavičiūtė, I., Garckija, R. (2018). *(Ne)motyvuojantis mokytojo elgesys: kuo tai (ne)naudinga mokiniams. Mokslo studija. Mykolo Romerio universitetas.*
- Ritchie, J., & Lewis, J. (2003). *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers.* Sage Publications, Inc.
- Roulston, K., Legette, R., & Womack, S. T. (2005). Beginning music teachers' perceptions of the transition from university to teaching in schools. *Music Education Research*, 7(1), 59–82. <https://doi.org/10.1080/14613800500042141>
- Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija: metodinė knyga.* Klaipėdos universiteto leidykla.
- Schmidt, C. (2021). The reflective practices of early and late career music educators. *Research Studies in Music Education*, 44(1), 110–126. <https://doi.org/10.1177/1321103X211016891>
- Schwab, S., Eckstein, B., & Reusser, K. (2019). Predictors of non-compliant classroom behaviour of secondary students school students. Identifying the influence of sex, learning problems, behaviour problems, and social behaviour, peer relations and student-teacher relations. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 19(3), 220–231. <https://doi.org/10.1111/1471-3802.12444>
- Sueb, R., Hashim, H., Hashim, K. S., & Izam, M. M. (2020). Excellent teachers' strategies in managing students' misbehaviour in the classroom. *Asian Journal of University Education*, 16(1), 46–55.
- Sun, R. C. F., & Shek, D. T. L. (2012). Classroom misbehavior in the eyes of students: A qualitative study. *The Scientific World Journal*, 2012(1), 1–8.
- Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2017). *Ugdymas(is) paradigmu kaitoje. Švietimo aprūpinimo centras.* https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2018/03/Ugdymas-paradigmu-kaitoje_II.pdf
- Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija.* Lietuvos teisės universitetas.
- Tomislava, V. (2022). Student classroom misbehaviour teachers' perspective. *Croatian Journal of Education*, 24(2), 599–639.
- Torff, B., & Sessions, D. N. (2005). Principals' perceptions of the causes of teacher ineffectiveness. *Journal of Educational Psychology*, 97(4), 530–537.
- Trakšėlys, K. (2015). Lietuvos edukologijos universiteto studentų pedagoginės praktikos patirtis: mokinių elgesio stebėjimas. *Pedagogika*, 118(2), 44–57.
- Wang, W. (2022). The relationship between flow experience and teaching well-being of university music teachers: The sequential mediating effect of work passion and work engagement. *Frontiers in Psychology*, 13(1), 1–11. <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2022.989386/full>
- Woolfolk, A. (2021). *Educational psychology*: (14th ed.). Pearson education.
- Xue, C., Hou, Z., & Ma, R. (2025). Exploring rural middle school music teachers' classroom interaction decision-making levels: A student's perspective. *Scientific Reports*, 15, 1–13. https://www.nature.com/articles/s41598-025-90503-4?utm_source=chatgpt.com#citeas

Analysis of the Classroom Management Problem During Music Lessons in Basic Education

Rytis Kvedarauskas¹, Rasa Kirliauskiene²

¹ Vytautas Magnus University, Academy of Education, 31 T. Ševčenkos St., LT-03111 Vilnius, Lithuania, rytisk6@gmail.com

² Vytautas Magnus University, Academy of Education, 31 T. Ševčenkos St. LT-03111 Vilnius, Lithuania, rasa.kirliauskiene@vdu.lt

Summary

An analysis of educational documents that emphasise children's rights highlights the importance of creating a positive learning environment, which is considered the key aim of classroom management. However, there is a lack of research addressing this aspect of the educational process, particularly in the Lithuanian context. The research aim: to identify classroom management problems and their determining factors during music lessons in basic education. Semi-structured interviews with music teachers were used to collect data, and inductive qualitative content analysis was employed to analyze the data. The analysis of scientific and methodological literature and educational documents revealed that during adolescence, personal authorities change, the boundaries of rules and behavioural norms are tested, and the need to belong to a particular social group becomes more prominent. Interviews with music teachers revealed that classroom management problems mainly arise from behaviour that does not meet established expectations during the lesson, such as the use of mobile phones and other unrelated items, lack of attention and concentration and similar issues. The emergence of classroom management problems in music lessons is also influenced by the negative attitudes of both students' parents and the school administration towards the subject itself. Parents and administrators often undervalue music lessons, viewing them as less important than other subjects. Another significant issue is insufficient lesson planning, which also contributes to students' undesirable behaviour. The research revealed that teachers are capable of creating a favourable microclimate in the learning environment, but there are several areas where teachers should improve.

Keywords: *basic education, class management, music lesson.*

Gauta 2025 06 02 / Received 02 06 2025
Priimta 2025 09 18 / Accepted 18 09 2025